

NORSK OLJEMUSEUM

ÅRBOK 2014

Norsk olje- og gassarkiv

En samlet beskrivelse av petroleumsvirksomheten

Av Ine Fintland

*Essos Odin-plattform.
Foto fra arkivet til
Esso Norge/Norsk
olje- og gassarkiv*

Who wants to live forever? [...]

This world has only one sweet moment set aside for us [...]

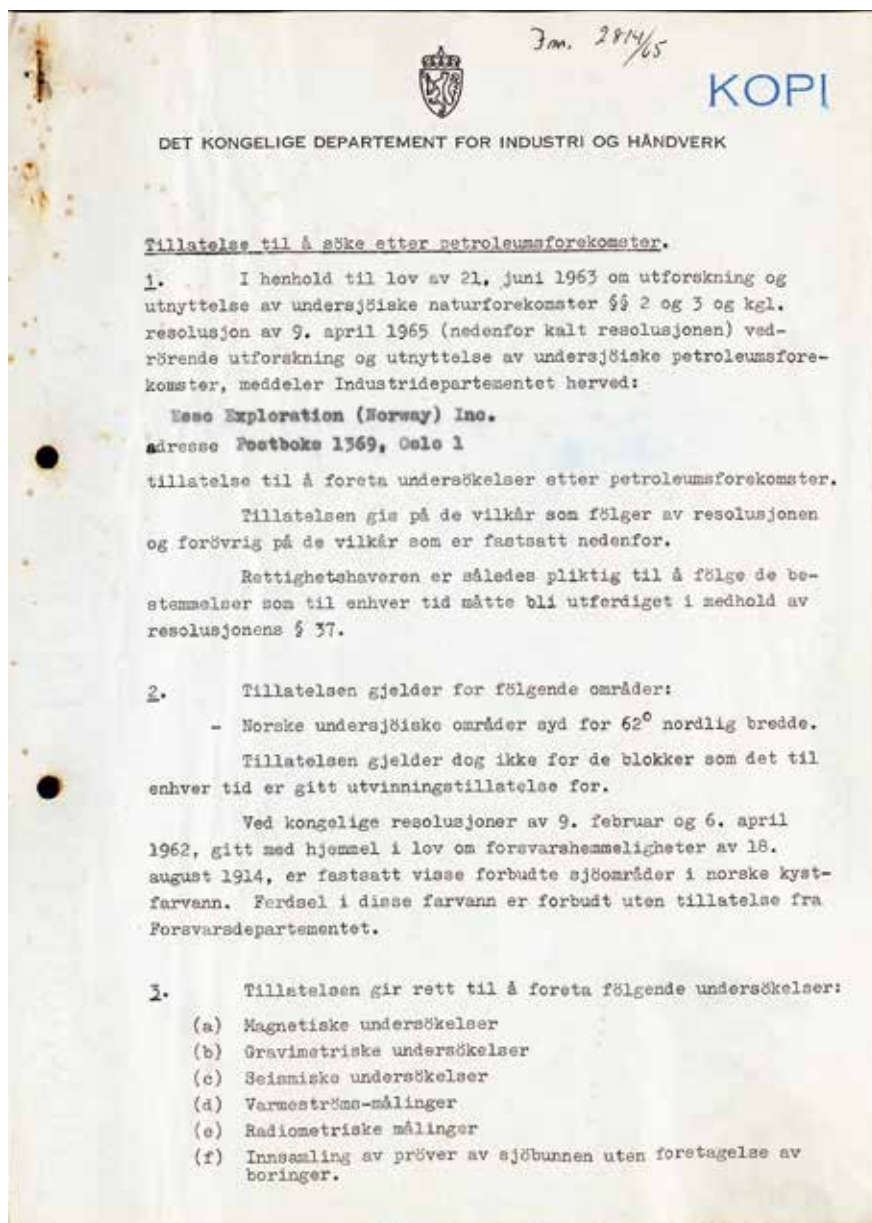
Forever is our today

Who lives forever anyway...?²¹

Ved å ta vare på arkiver blir noen øyeblikk bevart for ettertiden. Arkiver er ofte skapt av vesentlige samfunnsaktører, offentlige så vel som private, for å være redskaper til bruk i det daglige arbeidet og for å dokumentere virksomheten i samtid og ettertid. Det er gjerne juridiske og økonomiske interesser som preger arkivskaperens tanker om senere bruk av arkiver. Det er vesentlig å kunne dokumentere at virksomheten har etterlevd krav i lovgivningen, oppdragsgivernes forventninger og egne driftsmessige behov.

Ine Fintland (f. 1976) er førstearkivar ved Norsk olje- og gassarkiv ved Statsarkivet i Stavanger, med et særlig ansvar for elektroniske arkiver. Fintland er cand. philol. med hovedfag i nordisk språk og litteratur. Hun har tidligere vært ansatt som universitetslektor ved Universitetet i Stavanger. Spesielle undervisningsområder er litteratur, retorikk og arkivdidaktikk.

Esso Exploration (Norway) Inc. fikk i 1965 tillatelse til å foreta undersøkelser etter petroleumforekomster. Brev fra arkivet til Industridepartementets oljekontor/Norsk olje- og gassarkiv

Vanlige arkiver er sjelden opprettet bare for historiske formål. Men de kan fortelle ettertiden mye om hva som var viktig og vesentlig for arkivskaperen, og om hvordan denne så på ulike forhold i sin samtid. Arkiver kan på denne måten sammenlignes med verdipapirer.

Lovgivningen om arkiver

Selv om tradisjonene knyttet til arkiver kan spores mange hundreår tilbake, var det faktisk først i 1992 at vi fikk en arkivlov her i landet.² Den ble satt i kraft i 1999. Denne favoriserer på mange måter offentlige organer sine verdipapirer, fordi den krever at disse har plikt til å ha arkiver, og å ha ordninger for å bevare disse.

Arkiver fra statlige organer skal avleveres til Arkivverket. Kommunene og fylkeskommunene har selv ansvaret for å bevare arkivene for ettertiden. Ofte gjøres dette gjennom interkommunale samarbeidsordninger.

Selv om private virksomheter ikke har tilsvarende strenge krav om å bevare sine arkiver for ettertiden, er det utvilsomt at Stortinget gjennom vedtaket av arkivloven har gitt tilkjenne en stor interesse for også å kunne sikre at viktige private arkiver kan bli tatt vare på. Riksarkivaren er gitt oppdraget med å ha en oversikt over slike arkiver og er også gitt myndighet til å sørge for at de blir bevart på en betryggende måte.

Arkivlovens kapittel III, §§ 13–19, gir ganske detaljerte bestemmelser for hvordan Riksarkivaren og Arkivverket skal ivareta sine oppgaver i forhold til verneverdige private arkiver. Når Riksarkivaren har registrert et arkiv om særskilt verneverdig, og gitt melding om det til arkiveieren, medfører det visse begrensninger i arkiveierens frie råderett over materialet.

Ofte kan det være aktuelt å overlate verneverdige privatarkiver til Arkivverket når arkiveieren ikke lenger har umiddelbar bruk for materialet. Det kan da være verdt å legge merke til at det i § 16 skilles mellom to former for slik overføring. Ved avlevering går eiendomsretten over materialet over til Arkivverket, mens ved deponering har en som har gitt fra seg materialet fremdeles eiendomsretten over dette.

Når private arkiver avleveres til eller deponeres i Arkivverket følges vanlige arkivfaglige prinsipper for bevaringen. Dette gjelder ikke minst proveniensprinsippet som innebærer at arkivmaterialet skal bevares samlet, slik som det ble skapt, også etter at det er avlevert til et arkivdepot.

Utdrag fra arkivlova

§ 1. Føremål.

Føremålet med denne lova er å tryggja arkiv som har monaleg kulturelt eller forskningsmessig verdi eller som inneheld rettsleg eller viktig forvaltningsmessig dokumentasjon, slik at desse kan verta tekne vare på og gjorde tilgjengelege for ettertida.

§ 6. Arkivansvaret.

Offentlege organ pliktar å ha arkiv, og desse skal vera ordna og innretta slik at dokumenta er tryggja som informasjonskjelder for samtid og ettertid.

Utdrag frå arkivlova

§ 13. Oversyn og registrering.

Riksarkivaren skal

- a. halda oversyn over verneverdige privatarkiv.
- b. føra register over privatarkiv som er tekne vare på av offentlege og private oppbevaringsinstitusjonar.

Riksarkivaren kan registrera visse privatarkiv som særskilt verneverdige. Melding om slik registrering skal sendast arkiveigaren.

§ 15. Opplysningsplikt.

Arkiveigar som har fått melding frå Riksarkivaren om at arkivet er særskilt verneverdig, jf. § 13 andre leden, pliktar å gje melding til Riksarkivaren når arkivet skiftar eigar, heilt eller delvis vert planlagt ført ut or landet eller står i fare for å gå tapt.

§ 16. Avlevering og deponering.

Dersom verneverdig privatarkiv vert avlevert til eller deponert i Arkivverket eller annan oppbevaringsinstitusjon, kan arkiveigaren fastsetja særskilde avgrensingar i tilgjenge til arkivet. Slike avgrensingar kan ikkje gjerast gjeldande ut over hundre år etter avlevering eller deponering.

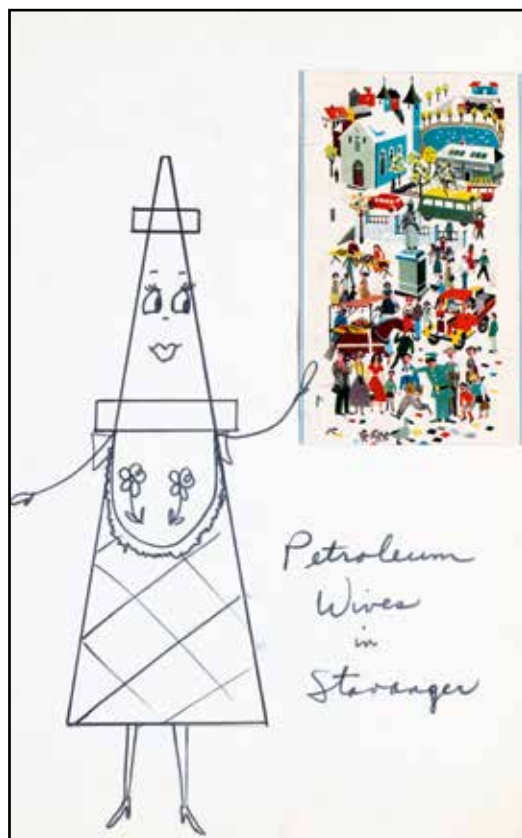
Ved avlevering går eigedomsretten til arkivet over til mottakarinstitusjonen.

Ved deponering har deponenten og seinare ervingane hans eigedomsretten til arkivet. Eigedomsretten går likevel over til mottakarinstitusjonen når arvefølgda etter deponenten vert broten, eller når det er gått hundre år sidan deponeringa.

Norsk olje- og gassarkiv – et pionerprosjekt

Norsk olje- og gassarkiv ble formelt etablert som et pilotprosjekt av Riksarkivaren i desember 2013. Statsråd Thorhild Widvey³ fra Kulturdepartementet stod for den formelle lanseringen av virksomheten ved et arrangement hos ExxonMobil i Sandnes 16. september 2014. Sentrale aktører i norsk petroleumsvirksomhet, som Gro Brækken, Arve Johnsen og Fredrik Hagemann, deltok også på dette arrangementet. Men samarbeidet med ulike aktører innen norsk olje- og gassbransje er ikke av fullt så ny dato. På mange måter er etableringen en naturlig konsekvens av det langvarige arbeidet en ildsjel ved Statsarkivet i Stavanger har lagt ned gjennom mange år.⁴

Petroleum Wives Club lagde utklippbøker fra sine aktiviteter. Dette er første side i stiftelsesboken fra 1970. Fra arkivet til Petroleum Wives/ Norsk olje- og gassarkiv.

Den direkte foranledningen til Arkivverkets satsing på dette er å finne i Melding til Stortinget nr. 7 (2012-13)⁵. Her blir det slått fast at Statsarkivet i Stavanger har et spesielt nasjonalt ansvar for å ta vare på arkiver relatert til norsk olje- og gasssektor og gjøre dem tilgjengelige for bruk. I samme melding blir også initiativet fra Stavanger til å opprette et internasjonalt nettverk, European Oil and Gas Archives Network (EOGAN)⁶, trukket frem. Vi har allerede i en årrekke også hatt et nært samarbeid med University of Aberdeen som arbeider med et lignende prosjekt for å sikre en helhetlig dokumentasjon av britisk petroleumsvirksomhet.⁷

Lokaliseringen til Stavanger er også naturlig ut fra den sentrale posisjonen denne landsdelen har innenfor petroleumsvirksomheten. Her ligger hovedkontorene for flere store aktører i næringslivet. Viktige interesseorganisasjoner og fagforeninger med tilknytning til bransjen har sine kontorer her. Det samme gjelder forvaltningsorganer som Oljedirektoratet og Petroleumstilsynet. Nærheten til og samarbeidet med Norsk Oljemuseum gir også gode muligheter for faglig utvikling i tiden som kommer. Vi jobber for tiden med Kulturminne Valhall, på samme måte som vi tidligere har deltatt i samarbeidet om kulturminnene Frigg, Ekofisk og Statfjord.⁸

Olje- og gassnæringen er og vil i overskuelig fremtid være landets viktigste bransje. Norsk olje- og gassarkiv har som mål å sikre de mest sentrale arkivene fra denne samfunnssektoren for fremtiden. At denne type arkiv bevares og gjøres tilgjengelige, er avgjørende for å kunne studere den innvirkning næringen har hatt og har på samfunnet.

Vi tilbyr sikker oppbevaring både av papirbaserte og elektroniske arkiver fra bedrifter, organisasjoner, privatpersoner og offentlige virksomheter. Arkivene blir synlige og tilgjengelige for bedrifter, forskere og andre interesserte. Norsk olje- og gassarkiv formidler bedriftenes historie på internett, i publikasjoner og i utstillinger. Innsyn i arkivene gis i henhold til gjeldende lovbestemmelser om taushetsplikt og i forståelse med de virksomhetene som har avlevert sitt arkivmateriale.

Fra venstre prosjektleder Torkel Thime i Norsk olje- og gassarkiv, kulturminister Thorhild Widvey og Statoils første administrerende direktør Arve Johnsen. Foto: Ine Fintland

De ansatte i Norsk olje- og gassarkiv. Fra venstre Janet B. Martin, Ine Fintland, prosjektleder Torkel Thime og Eivind Skarung. Foto: Per Skarung

712.2

SYRACUSE OILS NORGE A/S

REKOMMENDERT

DRAMMENSVN. 40
TELEFON 442617

Det Kgl. Industridepartement
Oljekontoret
Akersgaten 42
Oslo 1

INDUSTRIDEP-OLJE
ARKIV
01457*28.MAI71
SALGS KONSP. MERKE

OSLO. 27. mai 1971

Ad. Utvinningsstillatelse nr. 021 som omfatter blokkene 11/7 og 11/10. FH/38.

Ovennevnte utvinningsstillatelse ble meddelt vårt selskap 17. august 1965. De ovennevnte blokker har et samlet areal på 1.120 km². Tillatelsen utløper 31. august 1971. Vi tillater oss herved å be tillatelsen forlenget.

Efter bestemmelsene i den kgl. res. av 9. april 1965 kan slik forlengelse omfatte inntil tre fjerdeparter av det område tillatelsen omfatter (§20), imidlertid heter det også (§22) at de områder som oppgis skal være avgrenset av meridianer og breddeparalleller uttrykt i hele grader og hele minutter.

Vårt selskap vil avgi 300 km² i den nordlige del av blokk 11/7. Det område som avgis avgrenses i syd ved breddeparallell 57°22' slik som vedlagte tegning viser. For det gjenværende areal av våre to blokker, 820 km², ber vi om at tillatelsen blir forlenget.

Resultatet av de undersøkelser som er foretatt på omhandlede blokker er tidligere blitt oversendt Departementet.

Vi vil være takknemlig for meddelelse om at utvinningsstillatelsen vil bli forlenget for de 820 km² som på tegningen er avgrenset med rød linje. Hvorefter arealavgift vil bli betalt forskuddsvis med kr. 500.- pr. km².

E r b ø d i g s t
SYRACUSE OILS NORGE A/S

Altu & Stamm

PPS/VH

Vedlegg

SHELL PETROLEUM & BENZIN

TELEGRAHADR
'HEMAK'

TELEFON CENTRAL B.	
EXPEDITIONEN	1800 1800
KASSEN	1500
KONTORCHEFEN	21-23
DISPONENTEN	1801

NORSK-ENGELSK MINERALOLIE AKTIESELSKAB

KRISTIANIA DEN 27. Dec. 17.

TOLDROBOT. 17

Herr Direktør Christiani,

B Ö L L I N G S Ö.

Jeg mottok Deres telegram av 26. ds. og har i overensstemmelse med samme faaset rederiets approbation paa Hammerfest og Aalesund som anløp for Hamlet. Jeg har forevist Larssen rapporten fra overlødsen, og bedt ham sætte sig i forbindelse med rederiet for at faa Svolveær medtat, og forsøkte at forklare, at det hele maatte være noget tøv av Hamlets kaptain, - saamegetmere som det jo var noget stort tøv med Arthemis, som aldrig har været inde der.

Rederiet havde idag faaset et telegram om, at license for last til Norge snart kunde ventes og vilde gjerne vite noget nærmere. Baaten er nu under lossning, og skal gjøre en tur til, men menes at være prompt ca. 25. Januar n.a.

Jeg har overlevert herr direktør Monsen en kopi av Mr. Halifax' skrivelse. Han skulde se paa den, og saa komme tilbake paa saken. Han kjendte nu intet til det hele. Jeg antar, at De har tilskervet herr. Monsen direkte.

Med hüljagtelse og hilsener,

Deres

Arkivbestanden ved starten av 2015

Vi har materiale som stammer helt tilbake fra 1890 og like fram til i dag. Hovedtyngden er fra 1960-tallet og frem til ca 2000. Det kommer fra så å si alle deler av petroleumsvirksomheten. Norsk olje- og gassarkiv samarbeider i dag med alle de store olje- og gasselskapene som opererer på norsk sokkel.

«Oppstrømsaktører» som operatørselskaper, oljeservicefirmaer, underleverandører og transportører er representert. «Nedstrøms» har vi fra raffinerier, tankanlegg og bensinstasjoner. Vi har også materiale fra organisasjoner som f.eks. IndustriEnergi, Norsk olje og gass og Petroleum Wives Club (PWC). NorSea Groups basevirksomhet og norsk oljevirkosmhet i utlandet er også dokumentert hos oss. Arkivene omfatter blant annet styredokumenter, komité- og ledermøtedokumenter og referater, personal- og helsemapper, skade- og ulykkesrapporter, korrespondanse, tekniske dokumenter, tegninger osv.⁹

Av offentlige aktører har vi ikke minst dokumenter fra Statens oljekontor, Oljedirektoratet, Petroleumstilsynet, Helseledirektoratets kontinental-sokkelkontor (senere Fylkeslegen i Rogaland) og politiet.¹⁰

Arkivbestanden avspeiler således trepartssamarbeidet som er ganske unikt for den norske virksomheten innenfor petroleumssektoren. Opp gjennom årene er det både fra myndigheter, forskere og bransjen selv pekt på at det nære og tillitsfulle samspillet mellom arbeidsgivere, arbeidstakere og myndigheter har vært sterkt medvirkende til dagens høye sikkerhetsnivå. Analyser av ulike kilder i vårt arkiv kan trolig gi en dypere forståelse av hvordan dette samarbeidet har fungert over tid.

Vi har i dag ca 4000 hyllemeter arkiver fra ca 150 offentlige og private aktører. Materialet fra private aktører består av 2750 hyllemeter. Av disse er 440 hyllemeter avlevert og 2310 deponert. Totalt har vi også ca 40 000 oljerelaterte foto. Statoil er størst med 1236 hyllemeter. ExxonMobil har 300 hyllemeter, og har avlevert hele sitt arkiv. Ellers utgjør materialet fra ConocoPhillips, Total og Shell, hver med ca 200 hyllemeter en vesentlig del av arkivbestanden. Vi er for tiden i kontakt med en rekke virksomheter om avlevering eller deponering av ytterligere materiale. Bestanden kommer derfor til å øke betraktelig, ikke minst med arkivmateriale som er skapt digitalt.

En rekke dokumenter er gjort tilgjengelig gjennom digitalisering. Til sammen utgjør dette ca 45 000 sider. De fleste av disse kommer fra Oljekontoret i Industridepartementet, som var en vesentlig aktør ved oppstarten av norsk offshoreaktivitet (1963/65–1975). Esso og Statoil sine styreprotokoller fra de tidlige årene er også gjort tilgjengelige. Shells sjefskorrespondanse fra perioden 1917–1929 ble digitalisert og publisert i 2014. Dette materialet består av 1,8 hyllemeter med korrespondanse mellom Norske Shell og de forskjellige anleggene i Norge fra en periode

lenge før vi var en oljenasjon. Vi har også digitalisert mer enn 3500 foto fra ExxonMobils samling av historiske fotografier. Disse skal publiseres i løpet av 2015.

Arve Johnsen til venstre sammen med Oljedirektoratets første direktør Fredrik Hagemann. Foto: Ine Fintland

Hvem kan bruke dette materialet?

Vi henvender oss selvsagt til næringen selv. De som har avlevert eller deponert materiale hos oss vil ofte ha behov for selv å få tilgang til eget historisk materiale. Ikke minst tror vi at det i framtiden vil være stor etterspørsel etter fortidens dokumenter som grunnlag for virksomhetenes egne strategiske historiefortellinger.¹¹ Dette er fortellinger som kommuniserer organisasjonens egen identitet og selvbilde (image), og som kan være viktige å kjenne til når organisasjonen står overfor store endringer eller utfordringer.¹²

Videre håper vi at vi skal kunne fortsette å yte bistand i forbindelse med ulike forskningsprosjekter. Her ligger grunnlagsmateriale for mange interessante prosjekter, både for veletablerte forskere og studenter. Derfor gjennomfører vi høsten 2014 og våren 2015 en besøksrunde hos aktuelle universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter for å informere om vår virksomhet og invitere til samarbeid. Forfatter vil kunne ha behov for vårt materiale til kildesøk i forbindelse med bokprosjekter.

Dette er helt i samsvar med den forståelsen av arkivenes betydning som ble presentert i arkivmeldingen (Meld. St. 7 (2012 – 2013)):

Arkiva er vårt felles, kollektive minne som blir forvalta på vegner av samfunnet. Eit viktig kjennemerke ved eit moderne, demokratisk samfunn er at arkiva er tilgjengelege for innsyn og bruk. Dei er relevante for alle som er interesserte i kunnskapar om fortida – som samfunnsorganisasjonar og utvikling, og om menneske, stader, handlingar og hendingar. Typiske brukargrupper er forskarar og studentar, journalistar, advokatar og personar som søkjer sine rettar, i tillegg til den historieinteresserte allmenta som både i omfang og aktivitet utgjør den største gruppa (s. 5-6).

Det finst ingen avgrensingar i kva spørsmål framtidige forskarar kan stille, og kva slags kjeldemateriale dei ynskjer å bruke. Mest alle arkiv har eit potensial som forskningskjelder, og mange av dei kan og dokumentere andre problemstillingar enn dei eigentleg vart skapte for å dokumentere (s. 6).

Arkivverket generelt og Norsk olje- og gassarkiv spesielt skal være en døråpner til historien. Gjennom vår arkivfaglige kompetanse skal vi sikre at materialet blir bevart og gjort tilgjengelig på måter som er i samsvar med det som er arkivfaglig forsvarlig og innenfor de rammene som lovgivningen og etiske regler for arkivarer setter.¹³

Aasmund Olavsson Vinje har skrevet: *Ein kan godt segja, at Pengar er storknad sveitti (Sved); Sylv- og Gullkrona er soleis ei Sveittekake. Men, det er heller ikkje fraa denne Sida, som Saki her maa sjaast. Men fraa den Sida, at Pengarne ere eit Bytemidel, ein Millommann, som kan auka og minka, utan at dei tvo Ting, som han binder isaman, røra seg.*¹⁴

Kall også gjerne arkivmateriale stivnet svette. Et arkiv er skapt på grunnlag av levd liv og gjennomført arbeid. Arkivet er mellomleddet mellom fortidens realiteter og nåtidens fortolkninger. For at disse fortolkningene skal bli så gyldige som mulig, trengs det fagkyndig forvaltning av arkivene. For forståelsen av en vesentlig samfunnssektor tror vi det er et viktig poeng, at arkiver som dekker hele sektoren, blir tatt vare på og gjort tilgjengelig samlet, basert på allmenne og internasjonalt aksepterte arkivfaglige prinsipper. Det er denne fagkyndigheten som Norsk olje- og gassarkiv skal bidra med.

Vi er ennå i oppstartfasen. Men under lanseringsseminaret i september 2014 merket vi oss Arve Johnsens ord om at *forskjellen mellom det umulige og det mulige er systematisk planlegging, hardt arbeid og seig utholdenhet. For enhver bedrift som skal lykkes er det også et absolutt krav at den har tilstrekkelig finansiell styrke.* Målsetningen til Norsk olje- og gassarkiv er å bli det arkivet som har flest aktive brukere, ikke minst fra sektoren selv. For å få dette til ønsker vi oss nær kontakt med alle aktørene i trepartssamarbeidet i petroleumssektoren.

¹ Brian May: "Who want's to live for ever", på albumet *A Kind of Magic*, 1986.

² Lov av 4. desember 1992 nr. 126 om arkiv (arkivlova).

³ Thorhild Widvey var for øvrig oljeminister i perioden juni 2004–oktober 2005.

⁴ Førstearkivar Torkel Thime begynte allerede på 1990-tallet et systematisk arbeid med å få oversikt over ulike arkiver relatert til petroleumsvirksomheten i Norge.

⁵ Arkivmeldinga, jf. www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/regpubl/stmeld/2012-2013/meld-st-7-20122013.html?pid=707323

⁶ www.eogan.org/

⁷ *Capturing the energy*, jf. www.capturing-the-energy.org.uk

⁸ Se www.kulturminne-frigg.no, www.kulturminne-ekofisk.no og www.kulturminne-statfjord.no

⁹ Se: www.oljearkivet.no (søk i arkivene)

¹⁰ Politiet i Stavanger (Rogaland politidistrikt) har ansvar for etterforskning av ulykker på norsk kontinentalsokkel sør for 62 grader nord.

¹¹ *Corporate storytelling*, jf. f.eks. artikkelen *Living in a box, or a Genie in a Bottle? Archives as a Backbone for Corporate Storytelling*. <http://dx.doi.org/10.5430/jms.v4n3p9>

¹² Schug, Alexander. *History marketing. Använd företags historia i kommunikation och marknadsföring*. Stockholm: Ekerlids Förlag, 2003.

¹³ <http://www.ica.org/5555/reference-documents/ica-code-of-ethics.html>

¹⁴ *Dølen* 10.04.1859, her sitert etter Nasjonalbiblioteket: <http://www.nb.no/nbsok/nb/638b767868c494ffc7192b5827848303?index=0>